

фінансових труднощів підприємств, проте і «системність» фінансової складової антикризового управління також невисока.

Література: 1. Андрушко О. Б. Деякі особливості управління підприємством в умовах кризи / О. Б. Андрушко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» – 2003. – № 484. – С. 217–220. 2. Єлець О. П. Антикризова складова управління машинобудівним підприємством: автореф. дис канд. екон. наук: 08.00.04 [Електронний ресурс] / О. П. Єлець; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х., 2009. – 20с. 3. Карачина А. Машинобудування України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку за умови економічної кризи / А. Карачина // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2009. – № 647. – С. 64–70. 4. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. – К. : КНТЕУ, 2005. – 377 с. 5. Літвін Н. М. Поняття антикризового управління підприємствами (міжнародний досвід) // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. – Вип. 27. – К. : Київський університет. – 2003. – С. 232–234.

Єрфорт І. Ю.

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,

Єрфорт Ю. О.

доцент кафедри технічної механіки ДДМА,

м. Краматорськ, Україна

ВПЛИВ НОВОГО ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА МОЖЛИВОСТІ ООНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

Сталий розвиток підприємств неможливий без підвищення техніко-технологічного рівня та темпів оновлення виробничих потужностей, істотного поліпшення показників ресурсо- та наукоємності промислового виробництва, продуктивності капіталу і праці, динаміки інвестицій та інновацій. Значною мірою вирішення цих завдань залежить від обсягів реальних інвестицій. В умовах недоступності банківських кредитів, обмеженості цільового бюджетного фінансування, інвестиційні ресурси підприємств формуються переважно за рахунок їх власних коштів. Інвестиційна діяльність підприємств суттєво залежить від фіскальної політики держави. Зокрема, вплив системи амортизації на можливість відтворення основних засобів виробництва досліджується у роботах М.Г. Чумаченка [1], П.А. Орлова [2], С.Ф. Голова [3]. Між вітчизняними науковцями триває дискусія щодо сутності амортизації, доцільності та механізму контролю використання амортизаційних відрахувань. Однак той факт, що встановлюючи рівень амортизаційних відрахувань держава комплексно проводить певну інвестиційну та бюджетну політику залишається безперечним.

З урахуванням впливу державної політики на рівень амортизаційних відрахувань прийняття Податкового кодексу України від 02.12.10 № 2755-VI [4] (далі – Податковий кодекс) обумовлює актуальність проблеми оцінки впливу нової системи податкової амортизації основних засобів на інвестиційні можливості підприємства. У зв'язку з прийняттям Податкового кодексу втратив чинність Закон України від 28.12.94 № 334/94-ВР "Про оподаткування прибутку підприємств" в редакції Закону України № 283/97-ВР від 22.05.97 зі змінами та доповненнями (далі – Закон № 334/94-ВР), який встановлював порядок амортизації для цілей податкового обліку. Нарахування амортизації в бухгалтерському обліку здійснюється відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 № 92 [5] (далі – П(С)БО 7). Слід зазначити, що до вступу в дію Податкового кодексу вітчизняні підприємства змушені були вести два види обліку – бухгалтерський і податковий, оскільки правила їх ведення суттєво відрізнялися. Податковий облік вівся окремо лише для визначення податку на прибуток згідно норм законодавства.

Метою даної роботи є оцінка впливу нового податкового законодавства на можливості оновлення основних засобів та організацію їх обліку на підприємствах. Основою для такої оцінки є аналіз положень Податкового кодексу в порівнянні з Законом № 334/94-ВР, що втратив чинність, та діючими в Україні положеннями бухгалтерського обліку в частині, що стосується обліку основних засобів та нарахування амортизації.

Поняття амортизації у пп. 14.1.3. Податкового кодексу визначено відповідно до діючих стандартів бухгалтерського обліку. Відповідно до п. 138.8 та п. 138.10 Податкового кодексу

амортизація включається до складу витрат на відміну від положень п.8.1 Закону № 334/94-ВР, згідно яких амортизація розглядалась як окрема категорія податкового обліку, що не відповідало стандартам бухгалтерського обліку. Щодо класифікації основних засобів, то, на відміну від Закону № 334/94-ВР, у Податковому кодексі вона є більш обґрунтованою з точки зору реальної зміни вартості основних засобів і практично повністю відповідає П(С)БО 7. Ця відповідність також стосується методів нарахування амортизації. Аналіз положень Податкового кодексу, які стосуються амортизації основних засобів, показує, що уряду вдалося наблизити податковий облік в цій частині до бухгалтерського. Зокрема, у відповідність до бухгалтерського обліку приведено поняття основних засобів, їх класифікація за групами, поняття та сутність амортизації, об'єкти, методи, та періодичність її нарахування. Таким чином, перехід до нової системи податкової амортизації забезпечив більш обґрунтовану з точки зору реальної зміни вартості класифікацію основних засобів та вибір для кожної їх групи відповідного методу нарахування амортизації, позбавив підприємства необхідності вести облік основних засобів та нарахування амортизації окремо для цілей бухгалтерського та податкового обліку.

У Податковому кодексі, на відміну від П(С)БО 7, встановлено обмеження щодо застосування того чи іншого методу амортизації для окремих груп основних засобів та інших необоротних активів. Так, метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби). На основні засоби груп 1 (земельні ділянки) та 13 (природні ресурси) відповідно до пп. 145.1.7 Податкового кодексу амортизація не нараховується. Порівняльний аналіз річних норм амортизації за групами основних засобів показує, що нова система амортизації спрямована на те, щоб стимулювати оновлення активної частини основних засобів підприємств, і в першу чергу – машин та обладнання. Так, при використанні методу прискореного зменшення залишкової вартості для машин та обладнання і транспортних засобів (за винятком автомобільного транспорту) норма амортизації збільшується (порівняно з Законом № 334/94-ВР) з 24% до 40% річних, сума амортизації – на 23,6% за 5 років; для електронно-обчислювальних машин норма амортизації збільшується з 60% до 100% річних. Для автомобільного транспорту річна норма амортизації не змінюється, а для будівель і споруд – зменшується відповідно на 3в.п. та 1,3в.п. Щодо побутових інструментів, приладів, інвентарю (меблів), то норма амортизації зменшується з 40% до 25% за рік.

Для основних засобів, для яких метод прискореного зменшення залишкової вартості при нарахуванні амортизації не застосовується, використання кумулятивного методу дозволяє включати до складу витрат у перші роки експлуатації більші суми амортизації порівняно з іншими методами. Прямолінійний метод, спираючись на зарубіжний досвід, доцільно застосовувати для будівель і споруд. Виробничий метод передбачає оцінку загального обсягу продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів, що суттєво ускладнює практичне застосування цього методу нарахування амортизації. Можливість вибору методу нарахування амортизації дозволяє підприємствам збільшити темпи амортизації основних засобів тих груп, для яких метод прискореного зменшення залишкової вартості не застосовується. Таким чином, нове податкове законодавство спрямоване на стимулювання інвестиційної діяльності підприємств шляхом збільшення сум та скорочення строків амортизації основних засобів. Однак, збільшення сум нарахованої амортизації, як справедливо зазначають вітчизняні науковці [1; 3], не гарантує збільшення інвестицій в оновлення основних засобів та техніко-технологічний розвиток вітчизняного виробництва. Тому проблема розробки дієвих механізмів контролю та управління інвестиційною та інноваційною діяльністю підприємств потребує подальшого дослідження.

Література: 1. Чумаченко Н. Амортизационные отчисления – существенный источник финансирования инвестиций предприятия / Николай Чумаченко // Бухгалтерский учет и аудит. – № 8. – 2004. – С. 6-8. 2. Орлов П. Об использовании в Украине разных систем амортизации / П. Орлов, С. Орлов // Экономика Украины. – № 5. – 2005. – С. 38-44. 3. Голов С. Дискуссионные аспекты амортизации / Сергей Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – № 5. – 2005. – С. 3-8. 4. Податковий кодекс України від 02.12.10 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 5. Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.00 № 92 "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби"", зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 18.05.00 № 288/4509 зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.